

KATEDRA ETIKY
A MORÁLNEJ FILOZOFIE

Acta Moralia Tyrnaviensia

IV

Fenomén krásy v reflexii
súčasného slovanského myslenia

FILOZOFICKÁ FAKULTA
TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
2011

Zborník Acta Moralia Tyrnaviensia IV.
s názvom **Fenomén krásy v reflexii súčasného slovanského myslenia** obsahuje príspevky z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou *Slovanské motívy krásy v etike, estetike a morálnej filozofii* konanej 5. novembra 2010 na FF TU v Trnave. Zároveň je výsledkom čiastkového riešenia grantovej úlohy VEGA č. 1/0213/10.

Obsah

Úvodom (Helena Hrehová)	7
Formy dobrokrásy v mentalite Slovanov a ich eticko-estetické korelácie HELENA HREHOVÁ	9
Slovanstvo a svet budúcnosti v kontexte romantického slavianofilstva a mesianizmu	19
MILAN HAMADA	
Slovanstvo ako kultúrno-politický fenomén v slovenskom myslení 19. storočia	27
MARCEL MARTINKOVIČ	
Slovanstvo a formovanie národnej identity v prácach E. Štúra, Jonáša Záborského a Štefana Launera	43
PAVOL KRÍŠTOF	
Vplyv patristiky na slovenské chápanie dobrokrásy	54
BRANISLAV ČANIGA	
Ethics Rooted in the History and in the Experience of Eternal Truths On the Views of Tadeusz Styczeń	64
RYSZARD MOŃ	
Udalosť krásy	83
MARIÁN GLIGANIČ	
Creativity, Beauty and Ethics in the Philosophy of Nikolai Berdyaev ...	94
ANDRZEJ KOBYLIŃSKI	

Stopa umeleckého symbolizmu v ruskej filozofii	102
PETER RUSNÁK	
Ruská idea a jej význam v slovenskom prostredí	114
ZUZANA TAJBOŠOVÁ	
Fenomén krásy a ľudský rozmer človeka v etike F. M. Dostojevského ...	130
ZUZANA BARNIKOVÁ - MAGGANARIS	
Chvála etike v tvorbe Milana Rúfusa	143
EVA ORBANOVA	
Axiologicko aretologické vymedzenie pojmu túžba po krásy v diele Andreja Sládkoviča	153
KATARÍNA MÁRIA VADÍKOVÁ	
Motív krásy podľa Maši Haľamovej	165
RADKA GÁBRIŠOVÁ	
Motívy krásy v básnickej tvorbe Stanislava Brtoša	175
DOMINIKA ALŽBETA DUFFEROVÁ	
Hodnoty v diele J. A. Komenského a ich prínos v osobných a spoločenských labyrintoch humanizácie	184
IVICA ŠIMKOVÁ	
Pojetí podstaty symbolických hodnot dobra a krásy u detí predškolného a školného veku v českém kulturním kontextu	192
MARKÉTA ŠAUEROVÁ	
Adresár autorov	210

Riešitelia grantovej úlohy VEGA č. 1/0213/10, ktorej témou je *Fenomén krásy v reflexii ruského a slovanského myslenia 20. storočia* sa v prvej etape vedeckovýskumného riešenia sústredili na *Slovanské motívy krásy v etike, estetike a morálnej filozofii*.

Naznačená morálno-etická a estetická motivácia dávajú tušiť, že naším cieľom bude skúmať nielen inšpiratívnu tvorivosť, ale aj samotnú aspiráciu „vidieť a rozpoznať krásu v kontexte dejín“. Živé kontinuálne úsilia Slovanov, či už Rusov, Poliakov, Čechov, Slovákov, Slovincov, Chorvátov, Srbov, Bulharov postulujú istú vzájomnú blízkosť. Úlohou tejto ich synergie je preniesť do spoločenstva národov predovšetkým duchovné poslanstvo o podstatnom, ktoré počíta so senzibilitou duše a s jednoduchosťou. Rezonujúca retrospektívna pamäť minulých čias a vnútornej skúsenosti, aktuálna prítomnosť i budúca eschatologická perspektíva predstavujú duchovný potenciál, ktorý Slovanom umožňuje oživovať a pripomínať to, čo je dlhodobovo navrstvované vo vzájomných vzťahoch, v religiózno-duchovnom vyzrievaní a vo vedeckých interdisciplinárnych koreláciách. To, čo je vo vnútri a zároveň nástojčivo tryská zvnútra sa potom zviditeľňuje a objektivizuje v oblasti morálky, etiky, estetiky, umenia, kultúry, politiky.

Jednotlivé príspevky predkladaného zborníka sú čiastkovými výsledkami riešenia. Akcentujú vekmi overenú a životnými udalosťami zocelenú pravdu, že v slovanskom kontexte všeobecne a v jednotlivých slovanských národoch s príznačnými a diferencovanými osobitosťami sú pojmy dobro a krása neprehliadnuteľnou realitou. Vo všeobecnosti sú chápané súvzťažne ako vzájomne podmieňajúca sa realita. Slovania si živo uvedomujú, že všetko, čo je skutočne krásne, človeka priťahuje, pozdvihuje, inšpiruje, provokuje k harmónii a jednote, a to aj napriek tomu, že krása je krehká a fragmentarizujúco komplementárna. Tu niekde je dôvod, prečo sa musíme o pravdu, dobro alebo krásu namáhať. Na jednej strane totiž nechávajú v ľuďoch tušiť nekonečné bohatstvo ducha, na druhej prostredníctvom

individuálnych a spoločensko-skúsenostných zážitkov pripravujú ľudský zrak na konkrétne a reálne videnie budúceho jasu absolútnej pravdy, naozajstného dobra a premenenej krásy.

Reflexívne orientované texty jednotlivých autorov prispievajú k otvorenej interkultúrnej komunikácii a dialógu a vytvárajú tak vhodný priestor pre širšiu diskusiu o fenoméne krásy prírodnej, prirodzenej i duchovnej. Z povedaného vyplýva, že krása je úzko zviazaná s diverznou duchovnosťou ľudí, čo dokumentuje fakt, že nie každý človek je schopný vnímať a vidieť krásu. Existujú aj jednotlivci (nielen medzi Slovanmi, ale aj vo všetkých národoch) duchovne hluchí a slepí, ktorým prírodná, prirodzená, i duchovná krása sveta a ich vlastnej duše uniká. Toto boli de facto reality, pre ktoré sme sa rozhodli skúmať fenomén krásy cez „vľad“ do oblasti morálno-etickej, kultúrno-umeleckej i sociálno-politickej.

Obsah zborníka možno tematicky rozdeliť na reflexie o kráse vo význame všeobecnejšom, zahŕňajúcom kontext slovanstva od jeho prvých písomných zmienok, ako aj konkrétnejšie úvahy, ktoré poukazujú na obohacujúce špecifikácie krásy v tvorivom myslení Slovákov, Rusov, Poliakov a Čechov.

Idey Slovanov a ich mentalita sú presiaknuté vzájomnými väzbami, ako napr. jazyková a kultúrna blízkosť, geografická či politická podmienenosť. Samozrejme, že niekedy táto vzájomnosť rezonuje silnejšie, inokedy slabšie, ale takmer vždy sa ozýva potreba bytostného presahu nasmerovaná k všejednote.